

ƏFLATUN BAXŞƏLİYEVİN ŞEİR DÜNYASI

Əflatun Baxşəliyev dünya işi-
ğından məhrum olsa da, ürayının
gözü ilə hər şeyi - Azərbaycanda
baş verən ictimai-siyasi hadisə-
ləri, məmləkətimizin başına gətir-
ilən müsibətləri, müstəqillik uğ-
runda aparılan mübarizələri, bu
mübarizələrin yeni Azərbaycan
sevincini, təbiətin gözəlliklərini,
real həyatın gerçəkliklərini görür və
şeyrlərində ilhamla əks etdirir. O,
dünyanın təzadlarına, kədərli-se-
vinci, acılı-ağrılı, yoxuşlu-enişli
yaşantılarına biganə qalmamış-
dır. Xüsusilə, Azərbaycanda-dox-
sanıncı illərdə baş verən hadisə-
lər onu dərindən həyəcanlandırmış,
öz taleyini böyük Vətənin taleyindən
ayrı düşünməmişdir.

Əflatun Baxşəliyev Vətən müharibəsinə, II Qarabağ savaşına, Zəfər tarixinə isti-isti münasibət bildirib. Sözün vətən-torpaq, mərdlik-qəhrəmanlıq yanğını şeirlərində əks etdirib. Bu mövzu və ideyada Qarabağ tarixi yaddaşdır, şəhidlik Zirvə, qazilik Şərəfidir, siyasi şəxsiyyət Ümummilli Lider, cənab Ali Baş Komandandır, ululuq və qədimlik bütöv Vətən -Azərbaycan-dır! Əflatun "Bu yol Qarabağa aparır bizi", "Böyük xilaskarlıq", "Qarabağlıyam", "II Qarabağ şəhidlərinə", "Qələbə səninindir", "Qalib gələcək", "Yuxu", "Qələbə çaldı", "Tanrıdan gələn işıq" və başqa şeirlərində Dövlət, Bayraq, Rəhbər, Şəxsiyyət, Ordu, Qələbə, Şəhid, Qazi mövzularını, motivlərini ünlü, urvatlı tutub. Bu nümunələrdə şair qəlbinin rıqqəti, sözün məqsədə, məramla tuşlanan diqqəti ifadə olunub. Şairin tərənnüm şeirlərinin bariz nümunəsi 44 günlük Tarixi Qələbəmizin hissi-psixoloji diqqətidir. Ulu Öndər Heydər Əliyev haqqında "Böyük xilaskar"ın qalib səsinin əks-sədasıdır. Vəsiyyətin varis yaddaşındakı Gerçəyə, Haqqa, Ədalətə yetərliyədir.

Əflatun hər şeydən əvvəl, gözəllik şairidir; gözəllərin və gözəlliyin vəsi onun yaradıcılığının daha çox görünən tərəfidir. Gözəli də, gözəlliyi də, aşiqin vurğunluğunu da ustalıqla təsvir edir. Bu cür şeirlər onun həyata, insan və təbiət gözəlliklərinə xoş və nikbin münasibətindən irəli gəlir, "Güldür, çiçəkdirsə dağın etəyi, O dağın günəşi zirvəsi vardı" - deyən şair günəşli zirvələri, ümidli günləri yüksək qiymətləndirir. Şair qəlbi çox kövrəkdir: "Şimşəkdi - çaxmağı yox, Bir çaydı - axmağı yox Buluddu - yağmağı yox, Ürək səndən kəsəndə".

Əflatun şairin və şeirin qarşısında ciddi tələblər durduğunu bilir və bunu başqalarına da anlatmağa çalışır. Şeir ürəklərə od salmalı, insanın duyğu və düşüncələrini öz təsiri altına almalıdır, insan qəlbinə od qalamalıdır: "Mənim yüz kitabam adım düşüncə, Kaş birçə ürayə odum düşəydi"-deyir..

"Şairlər doğulur əzab çəkməyə", - bu onun öz sözləridir və bunu biliblə dünyanın hər əzabına dözüyünü, lakin söz qoşmaqdan yorulmadığını bildirir: "Vallah, söz qoşmaqdan yorulmamışam". Şeirsiz ötən hər bir anını "hədəfə dəyməyən ox", şeirli anlarını bir ilk bahar hesab edir, "Sinəsində sənət

diləyinin qaynadığını" qeyd edir. Şairi elin dərdi, vətənin parçalanmasından doğan ağrı-acılar daha çox ağrıtmalıdır. Əflatun Azərbaycan poeziyasına, xalqımızın yetirdiyi söz sənətkarlarına öz şeirlərində döndə-döndə sevgi və ehtiramını bildirir. Hüseyn Cavid, Səməd Vurğun, Rəsul Rza, Bəxtiyar Vahabzadəni, Məmməd Arazı, Nəbi Xəzrini, Əli Kərimi, Sərdar Əsədi ayrı-ayrı şeirlərində özünə ustadlar hesab edir. Ancaq Füzuliyə gəldikdə səmimi şəkildə etiraf edir ki:

**Hürkütdüm sözləri, söz oylağından
Axırda mən özüm bərəyə düşdüm.
Gördüm Füzulini şeir dağında,
Başım gicəlləndi, dərəyə düşdüm.**

(Ə.Baxşəliyev. "Dağlar da kövrələrmiş", Bakı, "Elm və təhsil" nəşriyyatı, 2024, səh. 99).

Əflatunun təbiətin gözəlliklərinə həsr etdiyi şeirlər haqqında da ayrıca söz açmaq olar. Onun ilin bütün fəsillərinə, dağlara, qayalara, bulaqlara, güllərə-çiçəklərə yazdığı hər bir şeirdə orijinal təşbəhlərə, metaforalara rast gəlirik. Elə bil, təbiət onun içindədir, bir-birindən ayrılmazdır onlar .

**Çəmənlərin jəlasına bəlanib
Çiçəklərə qarışmağa gəlmişəm.
Gözəlliyi ovuc-ovuc çiləyib,
Lələrlə alışmağa gəlmişəm.**

**Zirvəsində bulud bənzər bir taca,
Sanki düşüncəli qocadır, qoca.
Qayaların qulağına astaca,
Tarixcini danışmağa gəlmişəm.**

**Şaxta, ayaz küsdürdü yə dağların,
Güldəki naz iküsdürdü yə dağların,
Məmməd Araz küsdürdü yə dağların,
Könlün alıb barışmağa gəlmişəm.**

**Buludları çiyini üstə yükləyib,
Qayaları qulağını şəkəyib,
Bulağına ilhamımı kökləyib,
Səlləriylə yarışmağa gəlmişəm.**

Əflatunun bir kitabda ("Dağlar da kövrələrmiş") dağlara aid 10-a yaxın şeiri var, amma bu şeirlərin heç biri digərinin təkrarı deyil. Çünki dağlara yazılan hər şeirdə təzə ifadələr, bənzətmələr tapmaq olar. Baxın:

**Bu ağsaqqal dağlar, bu kişi dağlar,
Boylanır özündən çox razı kimi.
Qayalar yazılan cild-cild kitablar,
Dağlar o kitabın müəllifidir.**

**Qoynuna gəlim, dağlar,
Gövhərim, ləlim dağlar!
Qışda dəlisov oğlan,
Baharda həlim dağlar.**

Onun dağlara həsr etdiyi şeirlərdə dağlarla insanın vəhdəti be planla çəkilir. Elə "Dağlar da kövrələrmiş" şeirində olduğu kimi: "Sən deməpayızda qaya ürəkli O azman dağlar da kövrələrmiş eh" Yaxul, "Payız sevgim" şeirini götürək. İnsanın sevgisi o zaman payızla müqayisə edilir ki, haçansa bu sevgiyə payız küləkləri əsir. Bəs baharda necə?

**İsmətli gəlidir atlas meşələr,
Məni bu dağ-dərə özünə çəkir.
Utanıb kimdənsə qız bəndövsələr
Dumanyaşmağını üzünə çəkib.
Bu ana təbiət döndər nağıla,
Dil açar baharda lal duyğular da.
Sən bir bax, sən bir bax məndə ağla
Təzadən sevərim bu ilk baharda.**

Əflatunun həyat və dünya haqqında düşüncələri aydındır: təbiət, dirilik gözəldir, lakin insanlar özləri onu özləri üçün zülmə, zülmətə çevirmişlər. Ona görə də bu dünyanın mizanı pozulub, qədim Vedalarda deyildiyi kimi, insanlar arasında əxlaqsızlıq, əyyaşlıq, bir-birinə canavar baxışı artıb- çoxalıb. Şişirdilmiş planlar, saxta fərmanlar, qanlı taxt-tac hərisləri dünyamıza yalnız göz yaşları, dərman əvəzinə dərd verir:

**Neçə yersiz fərman, neçə qanlı taxt,
Şişirdilmiş plan, saxta möhür, akt,
Süründürməçilik - birinci infarkt
Dünyamızın göz yaşları.**

**Dərd yağar başına dərman yerinə,
Elə bil, çərəyi daşından çıxır.
Bu qoca dünyamız qəlyan yerinə
Dərd çəkir, tüstüsü başından çıxır.
Ümmanlar yaranıb şor göz yaşından,
Pərsəngi ağırdır çəki daşından,**

Əflatun da xalq şeiri tərzində yazan şairlərimizdəndir. Qoşma, gəraylı, bayatıları vardır. Yeri gəldikcə qezəllər də yazmışdır. Obrazlılığa, poetik kəşflərə daha çox meyil edir, misraları tutumludur, mənalıdır, simvollarla, fikrin metaforik ifadəsindən, orijinal təşbihlərdən geniş istifadə edir, ona görə də hər bir şeiri oxunur, şairin təbii və özəl müqayisələrindən, orijinal qafiyələrindən alır.

Aşağıdakı bəndlərə diqqət yetirmək kifayətdir:

**Ulduzlar gecənin göz yaşlarıdır,
Axıb yanağında giləlenibdir.
Ulduzlar səmanın naxışlarıdır,
Kiminsə əlilə ilmələnbir.
Ulduzlar, bəlkə də, Qafdan asılan
Prometey əlində od parçasıdır.**

Əflatun Baxşəliyev həm də tədqiqatçı alimdir. Onun Xalq şairi Nəbi Xəzrinin həyat və yaradıcılığı ilə bağlı namizədlik dissertasiyası (bu dissertasiya işlənilərək ayrıca monoqrafiya kimi çap olunub), həmçinin müasir ədəbiyyatımızla bağlı bir sıra məqalələri onu bir ədəbiyyatşünas kimi də tanıdır.